

בחירות לכנסת ה-23 מערכי פעילות חטיבות ביניים וחטיבה עליונה

- 1.....לקראת יום הבחור הבחירות לכנסת ה-23
- 2-4.....איך מחליטים למי להצביע שיקולי דעת בבחירה מודעת
- 5-8.....הצבעה בבחירות – זכות או חובה
- 9-11.....מצביעים גם בחו"ל?!
- 12-16.....מי שמצביע משפיע?!?
- 17-19.....כנסת ישראל נעים להכיר
- 20-22.....מדינת ישראל 2048- תתארו לכם

מערכי הפעילות נכתבו על ידי צוות המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים
ואגף תכנים ותכניות- מינהל חברה ונוער

לקראת יום הבחור הבחירות לכנסת ה-23

בחירות הן מרכיב חשוב במדינה דמוקרטית והן מבטאות את יכולתם של אזרחים להשפיע על עיצוב המרחב הציבורי. מערכת החינוך, כאחראית להכנת בני נוער לחיי אזרחות ולמעורבות בחברה, מחויבת להטמיע את ההכרה בחשיבות ההשתתפות הפעילה בהליך דמוקרטי זה בקרב התלמידים.

עבורנו, אנשי החינוך, תקופה זו שלפני בחירות מספקת הזדמנות לשיח עם בני הנוער על ערכי דמוקרטיה ומאפשרת לנו לעורר בהם עניין בנושאים חברתיים ופוליטיים ולעודד אותם לבחון עמדות מכל גווני הקשת הפוליטית במטרה לעצב לעצמם תפיסת עולם ולברר את החשוב בעיניהם להמשך קיומן של החברה ושל המדינה.

אנו מקווים כי הפעילויות המצורפות יסיעו לקיום דיון מעמיק בחשיבות ההשתתפות בבחירות לשמירת חוסנה של הדמוקרטיה ולגילוי אחריות לדמותה של המדינה ולעתידה.

לפניכם מספר הצעות לפעילות:

הפעילות הראשונה "איך מחליטים למי להצביע" פורסת בפני התלמידים את מגוון השיקולים הכרוכים בהחלטה למי ראוי להצביע, אגב התייחסות לתכונות של המועמדים לכנסת ולאפיונים של המפלגות.

הפעילות השנייה "הצבעה בבחירות – זכות או חובה" עוסקת בסוגיה אם בחירה היא זכות או חובה ואם יש לחייב בחקיקה את ההשתתפות בבחירות.

הפעילות השלישית "מצביעים גם בחו"ל?" עוסקת בשאלה האם מדינת ישראל צריכה לאפשר לישראלים המתגוררים דרך קבע מחוץ לגבולותיה להצביע במקום מושבם.

הפעילות הרביעית "מי שמצביע משפיע" עומדת על חשיבות מטרת מערך זה הינה לקיים דיון בחשיבות ההצבעה בבחירות, השפעת דפוסי ההצבעה של אזרחים בבחירות על הדמוקרטיה, הכרת את המציאות במדינות שונות בעולם והבנת האמצעים השונים היכולים לסייע להעלאת היקף ההשתתפות של אזרחים בתהליך הבחירות.

הפעילות החמישית "כנסת ישראל – נעים להכיר" מיועדת להציג את העבודה הפרלמנטרית החשובה והרצינית שנעשית בכנסת הרחק מעיני המצלמות.

בפעילות השישית "מדינת ישראל 2048 – תתארו לכם" התלמידים יתבקשו לדמיין לעצמם שהם פוליטיקאים נמרצים בתחילת דרכם המבקשים להיבחר לכנסת במסגרת מפלגות. לשם כך, עליהם להתכנס ולקבל החלטות בנוגע לניהול המדינה לשנים הבאות. קביעת המצע הפוליטי בצורה הגיונית ופרגמטית תסייע להם להיבחר על ידי הציבור.

פעילות ראשונה

איך מחליטים למי להצביע שיקולי דעת בבחירה מודעת

נכתב על ידי אגף תכנים ותכניות - מינהל חברה ונוער

בפעילות זו, המשתתפים יבררו לעצמם שיקולים לבחירת מפלגה: הנושאים שהיא מציבה בראש סדר הקדימויות, עמדותיה בנושאים אלה, דרכי התנהלות המפלגה ועוד. כמו כן, המשתתפים ידונו בתכונות ובמאפיינים הנדרשים לדעתם למנהיגים המובילים מפלגות אלה והמיועדים לכהן בכנסת..

מטרות

1. לבחון שיקולים שונים המניעים את הבוחרים בבואם להצביע בבחירות.
2. לעמוד על חשיבותה של בחירה מושכלת, המושתתת על הבנת מכלול השיקולים הרלוונטיים.

מהלך הפעילות

שלב א': אישי

מחלקים את השאלון הראשון, "לאיזה סוג של מפלגה אבחר להצביע", למחצית המשתתפים ואת השאלון השני, "מי ראוי להיות חבר כנסת", למחצית השנייה.

שלב ב': קבוצתי

המשתתפים מתחלקים לקבוצות לפי השאלונים שמילאו. חברי כל קבוצה יבחרו בשלושה שיקולים החשובים ביותר בעיניהם וינמקו את בחירתם. לאחר מכן יחברו סיסמת בחירות שמשקפת את בחירתם.

שלב ג': במליאה

כל קבוצה תציג את השאלון שבו עסקה ואת שלושת השיקולים החשובים ביותר לדעתה.

שאלות לדין

1. מה היו השיקולים העיקריים שנבחרו בכל אחד מהשאלונים? מדוע?
2. לפי השיקולים שהעלו המשתתפים, כיצד מצטיירת דמותו של האדם הראוי לכהן בכנסת?
3. לפי השיקולים שהעלו המשתתפים, כיצד מצטיירת דמותה של המפלגה שתבחרו בה?
4. ביחס לאילו שיקולים היו הדעות חלוקות? מה הייתה נקודת המחלוקת? כיצד הגעתם להסכמה?
5. מהם השיקולים המרכזיים שאין בהם מקום לפשרה? מדוע?
6. אילו שיקולים נוספים עלו בקבוצה?
7. הציעו דרכים למיין את השיקולים לקטגוריות (שיקולים אידאולוגיים, מוסריים, משפחתיים).
8. מה חשוב יותר – התנהלות (אישית או מפלגתית) או אידיאולוגיה? מדוע?
9. מדוע חשוב שכל אזרח יהיה מודע למגוון השיקולים קודם להצבעתו?
10. חשבו על התנסויות בתהליכי הצבעה (מועצות תלמידים, למשל): אילו מהשיקולים בבחירה למועצת תלמידים רלוונטיים גם לבחירות לכנסת? נמקו.

לאיזו סוג של מפלגה אבחר להצביע

לא רלוונטי	לא חשוב	די חשוב	חשוב מאד	
				מפלגה ותיקה בעלת שורשים היסטוריים
				מפלגה חדשה בעלת מסרים עדכניים
				מפלגה שהמשפחה שלי מצביעה לה
				מפלגה שחברים המליצו לבחור בה
				מפלגה שמייצגת את הערכים שלי
				מפלגה שמתמקדת בכלכלה
				מפלגה שמחויבת לביטחון המדינה ולהעצמת צה"ל
				מפלגה שמחויבת לשמירה על איכות הסביבה
				מפלגה שמחויבת לחינוך, רווחה ובריאות
				מפלגה שעוסקת בשאלת דמותה היהודית והדמוקרטית של המדינה
				מפלגה שכוללת בעיקר מועמדים ותיקים
				מפלגה שכוללת בעיקר מועמדים חדשים
				מפלגה שמקיימת בחירות פנימיות
				מפלגה שמחויבת לבניית החוסן החברתי
				מפלגה שיש בה ייצוג נאות לנשים
				מפלגה שיש לה ייצוג נאות למעוטים
				מפלגה שיש לה סיכוי לעבור את אחוז החסימה
				מפלגה שיש לה סיכוי להקים ממשלה
				אחר :

מי ראוי להיות חבר כנסת

לא רלוונטי	לא חשוב	די חשוב	חשוב מאוד	
				איש מפורסם וידוע
				בעל כושר ביטוי ושכנוע
				מצהיר על ערכים שאני מזדהה עימם
				בעל רקע בטחוני
				ללא רקע בטחוני
				בעל ניסיון בפעילות ציבורית
				בעל הישגים מרשימים בתחום עיסוקו
				אדם הגון, ומנומס
				אדם המסוגל לייצג אותנו בכבוד בעולם
				בעל הופעה חיצונית מרשימה
				דובר שפות זרות
				עולה חדש (פחות משלוש שנים)
				אחר
				אחר
				אחר

פעילות שנייה

הצבעה בבחירות – זכות או חובה

נכתב על ידי אגף תכנים ותכניות- מינהל חברה ונוער

הבחירות לכנסת ה-23 תתקיימנה ביום שני, 2 במרץ 2020, ו' באדר ה'תש"ף. בבחירות הראשונות לכנסת ישראל, בשנת 1949, 86.9 אחוזים מבעלי זכות הבחירה מימשו את זכותם לבחור. החל משנות התשעים, מסתמנת מגמה של ירידה באחוז המצביעים. מגמה זו מעוררת דאגה ומחייבת התייחסות לשאלה כיצד ניתן להעלות את אחוזי ההצבעה של בעלי זכות הבחירה. אחת ההצעות היא לחוקק חוק המחייב את בעלי זכות הבחירה להצביע.

זכות הצבעה פירושה שכל אזרח ישראלי בן 18 ומעלה זכאי לבחור לכנסת אם בית המשפט לא שלל ממנו זכות זו על-פי חוק (סעיף חמש בחוק יסוד: הכנסת).

חובת הצבעה על פי חוק פירושה שהמדינה מטילה חובה על בעלי זכות הצבעה להצביע ביום הבחירות.

מטרות

1. לדון בהצעה לחייב את אזרחי ישראל להצביע בבחירות לכנסת.
2. להבין את חשיבותה של ההצבעה בבחירות הכלליות לכנסת כעיקרון מרכזי במשטר דמוקרטי.
3. לעודד את בני הנוער להיות מעורבים בשיח הפוליטי לקראת הבחירות ולהשפיע על הסובבים אותם להצביע.

מהלך הפעילות

שלב א': במליאה

מציגים למשתתפים את השאלה: האם יש לחייב בחוק את ההשתתפות בהצבעה לכנסת ומקיימים הצבעה (באמצעים דיגיטליים או באמצעות פתקים בשני צבעים).
מציגים במליאה את תוצאות ההצבעה.

שלב ב': בקבוצות

מחלקים את המשתתפים לשתי קבוצות: קבוצה אחת שתומכת בהצעת החוק המחייב השתתפות בבחירות וקבוצה שנייה שמתנגדת להצעת החוק.
כל קבוצה מעלה נימוקים התומכים בעמדתה ובוחרת בשני נימוקים מרכזיים. המשתתפים יכולים להיעזר ברשימת הנימוקים בנספח 1.

מבחן שאלות לדיון

1. מהם הנימוקים העיקריים בעד ונגד הצעת החוק? אילו נימוקים לא נבחרו?
2. מהם הערכים והעקרונות המרכזיים שעלו בדיון? (ערכים זהים, ערכים מתנגשים, עקרונות הדמוקרטיה, כגון: שוויון, חופש, חופש בחירה, אחריות חברתית, שלטון העם).
3. האם, לדעתכם, חובת ההצבעה פוגעת בערכי המשטר הדמוקרטי או מחזקת אותם? נמקו.
4. מדוע חשוב שכל בעל זכות בחירה יצביע בבחירות לכנסת?
5. ב-29 מדינות קיימת חובת הצבעה. במדינות אלו, מוטלים עונשים וסנקציות על אלו שאינם מצביעים. הציעו צעדים (סנקציות) אשר יכולים להשפיע על בעלי זכות הבחירה בישראל לבחור.
6. בכנסת עלתה הצעה לשלול את הזכות לקבלת שכר ביום הבחירות ממי שאינו מצביע. מה דעתכם על ההצעה?
7. האם, לדעתכם, תגמול חומרי למצביעים יגדיל את אחוזי ההצבעה? באילו דרכים אפשר, לדעתכם, לעודד אזרחים להצביע?
8. מה יקרה אם רק עשרה אחוזים מבעלי זכות הבחירה במדינה יצביעו? האם גם אז יש להשאיר את ההצבעה כזכות בלבד? אם יהיו מעל לשמונים אחוזי הצבעה, האם גם אז יש לחייב הצבעה?
9. מה הן הסכנות החברתיות העומדות לפתח חברה אשר ציבור גדול מתוכה אינו מצביע?
10. האם, לדעתכם, יש לאנשים שלא הצביעו זכות להתלונן ולבקר ליקויים במדינה?
11. באילו הזדמנויות ניתנת לכם אפשרות להצביע? (ועד כיתה, מועצת תלמידים, רשויות מקומיות, תנועת נוער) מתי אתם מממשים אפשרות זו? מתי אתם נמנעים מהצבעה?
12. מה עשוי לעודד אתכם להצביע בבחירות לכנסת כשתהיו בעלי זכות בחירה?
13. בני 17 הם בעלי זכות בחירה בבחירות לרשויות המקומיות. האם, לדעתכם, יש להוריד את סף גיל הבחירה גם בבחירות לכנסת? נמקו.
14. כבני נוער, כיצד תוכלו לשכנע את הקרובים לכם להצביע? הציעו דרכים להשפיע ולפעול למען העלאת אחוז המצביעים.

נקודות לסיכום הדיון

- האם מישהו הופתע מעמדת הרוב בכיתה בשאלה אם יש לחייב הצבעה? פרטו.
- האם היו ששינו את עמדתם? מה שכנע אותם לעשות זאת?

נספח 1: נימוקים בעד ונגד ההצעה לחייב כל בעל זכות בחירה לממש את זכותו

נימוקים בעד

- א. הימנעות מהצבעה היא סכנה לדמוקרטיה.
- ב. הצבעה הכרחית להשגת ייצוג פוליטי המשקף את העדפת רוב.
- ג. מחקרים בעולם מצביעים על כך שחובת ההצבעה מעלה את מספר האנשים הבוחרים בשיעור הנע בין 7-16 אחוזים. (אקשטיין גרשון, reader.co.il)
- ד. תוצאות הבחירות משפיעות על חיי היומיום של הבוחרים.
- ה. עלייה בשיעור ההצבעה עשויה לעורר מעורבות רבה יותר בפעילויות פוליטיות נוספות.
- ו. חובת ההצבעה תגרום לאזרחים לצבור ידע פוליטי, לברר חלופות שלטוניות ולעקוב אחרי הנעשה בתקופת בחירות.
- ז. חובת ההצבעה עשויה לגרום להקטנת ההוצאות הכספיות הכרוכות בתעמולה שמטרתה לשכנע בוחרים להצביע.
- ח. אחת התוצאות החמורות של שיעור הצבעה נמוך היא שנוצר אי שוויון ביכולת להשפיע.
- ט. חובת ההצבעה דומה לחובות אחרות החלות על אזרחים במדינה דמוקרטית, כמו החובה לשלם מיסים.
- י. אדישות אזרחים והימנעות מהצבעה תחליש את הדמוקרטיה ואת הלגיטימיות של מוסדות השלטון.

נימוקים נגד

- א. בקביעת חובת הצבעה יש משום פגיעה בעיקרון הליברלי שלפיו השתתפות פוליטית היא וולונטרית (נעשית בהתנדבות).
- ב. חברה דמוקרטית חותרת לכך שאנשים יפעלו ויצביעו בבחירה ומתוך רצון פנימי, ולא מתוך כורח וכפייה חיצונית. חובת ההצבעה אינה מתאימה למשטר דמוקרטי אלא למשטר טוטליטרי.
- ג. השתתפות פוליטית במשטר דמוקרטי היא ביסודה נתונה לבחירה חופשית.
- ד. אנשים שמחייבים אותם להצביע עלולים לנקוט בפעולות הפוגעות בבחירות ובתוצאותיהן, כגון: הצבעת מחאה, הצבעה אקראית, פסילת קולות מכוונת או שימוש בפתקים לבנים.
- ה. החובה להצביע עלולה להביא אנשים שאין להם עניין פוליטי ושהם חסרי ידע פוליטי להצביע בלי להיות מודעים לתוצאות הצבעתם.
- ו. חובת ההצבעה תמאיס את הפוליטיקה על האזרחים ותגביר תחושות של ניכור כלפיה.
- ז. חובת ההצבעה עלולה להביא להצבעת מחאה או להצבעה אקראית
- ח. כיום, רשתות חברתיות מספקות דרכים רבות להבעת דעה ולמעורבות חברתית-פוליטית, הצבעה בבחירות היא רק אחת הדרכים לגילוי מעורבות.
- ט. אכיפת החובה להצביע עלולה לתבוע עלויות גבוהות והיא קשה ליישום.
- י. חובת ההצבעה אינה מתאימה למשטר דמוקרטי אלא למשטר טוטליטרי.

נספח 2 : חובת הצבעה בעולם

בשנת 2013, הונהגה חובת הצבעה ב-29 מדינות ברחבי העולם. חובת הצבעה הייתה קיימת כבר במחצית השנייה של המאה ה-19 ובתחילת המאה ה-20 בשני אזורים עיקריים: אירופה ואמריקה הלטינית. מהתבוננות בנעשה בעניין זה במדינות אלה, עולה תמונה מגוונת למדי: יש מדינות שאימצו חובת הצבעה, אך זנחו אותה לאחר שנים אחדות (שוויץ, הולנד, ספרד ואיטליה), ולעומתן יש מדינות שעודן מחייבות את אזרחיהן להצביע בבחירות (לוקסמבורג, בלגיה, אוסטרליה, ארגנטינה, פנמה, מקסיקו, קוסטה ריקה, אורוגוואי, צ'ילה, ברזיל ועוד). יש מדינות שבהן החובה כרוכה בכללי ענישה ברורים ובאכיפה אפקטיבית (דרישה למתן הסבר, נזיפה, קנס, שלילת זכות ההצבעה לתקופה מסוימת, איסור למלא תפקידים ציבוריים, איבוד זכויות ציבוריות ובמקרים נדירים גם מאסר), ואילו באחרות חובת ההצבעה מוזכרת בחוקה או בחוק הבחירות, אבל מידת אכיפתה נמוכה מאוד.

כפי שעולה מהטבלה, נראה שהחלת חובת הצבעה בחוק יכולה להביא לשיעורי הצבעה גבוהים רק כשהיא כוללת ענישה מעשית כלפי אלו שהחליטו להימנע מהצבעה בלא סיבה מוצדקת.

חובת הצבעה, כללי ענישה, מידת האכיפה ושיעור ההצבעה

בכמה מדינות דמוקרטיות נבחרות

רשימת המדינות	הסנקציות	מידת האכיפה	שיעור ההצבעה בבחירות האחרונות
אוסטרליה	דרישה למתן הסבר קנס כספי	חזקה	92.4%
לוקסמבורג	דרישה למתן הסבר קנס כספי	חזקה	90.9%
בלגיה	דרישה למתן הסבר קנס כספי שלילת זכויות	חזקה	89.2%
קפריסין	דרישה למתן הסבר קנס כספי	חזקה	78.8%
ליכטנשטיין	דרישה למתן הסבר קנס כספי	חלשה	84.6%
צ'ילה	דרישה למתן הסבר קנס כספי מעצר	חלשה	87.7%
יוון	דרישה למתן הסבר סנקציות אחרות	חלשה	62.5%
קוסטה ריקה	אין	אין אכיפה	65.1%

מתוך: המכון הישראלי לדמוקרטיה, [חובת הצבעה בבחירות](#)
[להעשרה](#): המכון הישראלי לדמוקרטיה, [מצביעים או לא מצביעים](#)

פעילות שלישית

מצביעים גם בחו"ל?

נכתב על ידי אגף תכנים ותכניות - מינהל חברה ונוער

האם אזרחי מדינה שנמצאים מחוץ לגבולותיה זכאים להשתתף בבחירת מנהיגיה? האם מדינת ישראל צריכה לאפשר לישראלים המתגוררים דרך קבע מחוץ לגבולותיה להצביע במקום מושבם? מדינות שונות בעולם מעניקות זכות בחירה לאזרחים שאינם תושבי קבע במדינותיהם. מדינת ישראל מאפשרת השתתפות בבחירות רק לאזרחים שנמצאים בחו"ל בשליחות מטעם המדינה (דיפלומטים, אנשי צבא, שליחי הסוכנות היהודית).

בשנים האחרונות, הוגשו בכנסת הצעות לתיקון חוק הבחירות כך שיאפשר לבעלי דרכון ישראלי להצביע בבחירות לכנסת. בדברי ההסבר להצעות נאמר בין השאר: "בעידן הגלובליזציה, כאשר אזרחים רבים שוהים בחו"ל לרגל עיסוקיהם ביום הבחירות, יש לאפשר להם להשתתף בבחירות באמצעות הנציגויות הישראליות, על-פי נוהג שקיים במרבית המדינות הדמוקרטיות בעולם כגון בריטניה, גרמניה, ספרד, דנמרק, הולנד, נורבגיה, שוויץ, ארה"ב, קנדה, אוסטרליה וניו זילנד".

בפעילות זו נדון ברווחים ובמחירים העשויים לנבוע מכך שאזרחי ישראל שאינם גרים בארץ יוכלו להשפיע על מהלכים פוליטיים וחברתיים במדינת ישראל.

מטרות

1. לבחון עמדות שונות ביחס להצעת החוק לאפשר לישראלים הנמצאים בחו"ל להצביע לכנסת.
2. לברר עם המשתתפים את משמעות החוק לקביעת גבולותיה של האזרחות הישראלית.
3. לעורר מודעות לחשיבותה של זכות ההצבעה כביטוי לאזרחות אחראית ומעורבת.

שלב א': פתיחה

מספרים למשתתפים על הצעת החוק ומבקשים מהם להשיב בסבב על השאלה אם יש לאפשר לישראלים שאינם גרים קבע בישראל להשתתף בבחירות לכנסת ולהצביע בנציגויות ישראל במקום מגוריהם.

שלב ב': קבוצתי

אפשרות ראשונה

מחלקים את המשתתפים לקבוצות בנות 4-5 משתתפים.

כל קבוצה מעיינת ברשימת השיקולים שבנספח, מגבשת את עמדתה ביחס להצעת החוק ומציעה שיקולים נוספים לחיזוק עמדתה.

אפשרות שנייה

מחלקים את המשתתפים לשתי קבוצות:

- קבוצה התומכת בהצעת החוק
- קבוצה המתנגדת להצעת החוק

כל קבוצה מגבשת את עמדתה ואת טיעוניה בעזרת רשימת השיקולים שבנספח ובעזרת שיקולים נוספים.

שלב ג': במליאה

כל קבוצה מציגה את עמדתה המנומקת.

מומלץ לבקש מכל קבוצה להציג נימוק אחד בכל פעם, לבקש מקבוצה אחרת להגיב לנימוק שהושמע ורק לאחר מכן להעלות נימוק נוסף, וחוזר חלילה.

יש לאפשר לקבוצות לשאול זו את זו שאלות הבהרה, אך יש לשמור על הקשבה ועל שיח מבוקר לאורך כל הדרך.

לאחר הצגת דעות הקבוצות ונימוקיהן, מעלים להצבעה שלוש הצעות חוק:

הצעה ראשונה: השארת המצב הקיים על כנו – מתן אפשרות הצבעה בחו"ל רק לבוחר שהוא עובד המדינה (כולל חייל) או עובד של הסוכנות היהודית, של ההסתדרות הציונית העולמית, של הקרן הקיימת לישראל או של קרן היסוד, הנמצא במדינת חוץ עקב עבודתו (ובן זוג וילדיו שטרם מלאו להם 20), וכן ימאי או נוסע בכלי שיט רשאי להצביע באותו כלי שיט.

הצעה שנייה: הצבעה מרחוק לכנסת רק בארבע השנים הראשונות ליציאה מישראל ובתנאי שהמצביע נרשם בנציגות ישראלית בחו"ל או במוסד מוכר אחר.

הצעה שלישית: מתן אפשרות הצבעה מרחוק לכנסת לכלל בעלי האזרחות הישראלית הנמצאים בחו"ל ושגילם מעל 18, ללא הגבלה של משך השהייה בחו"ל או של תקופת מינימום של חיים בישראל.

שאלות לדיון

1. אילו שיקולים חשובים ביותר בעיניכם? אילו שיקולים נוספים העליתם?
2. אילו לבטים או ספקות עוררו השיקולים שהועלו?
3. האם עמדתכם התחזקה או השתנתה בעקבות הדיון?
4. מדוע לדעתכם נושא הצבעת ישראלים בחו"ל מעורר עניין ציבורי רחב בחברה הישראלית?
5. על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שהו בחו"ל ערב הבחירות האחרונות יותר מחצי מיליון ישראלים בעלי זכות הצבעה. מה לדעתכם עשויה להיות ההשפעה של הגדלת מספר המצביעים על תוצאות הבחירות?
6. במגילת העצמאות נאמר כי מדינת ישראל היא מדינת היהודים – האם משמעותה של אמירה זו היא כי גם ליהודים המתגוררים מחוץ לגבולות המדינה (כולל אלה שמעולם לא חיו בישראל) צריכה להיות זכות להצביע? נמקו.
7. לדעתכם, הצבעה בבחירות מבטאת שייכות למדינה? נמקו.
8. שיעור ההצבעה בבחירות לכנסת ה-20 עמד על 72 אחוז בלבד. לדעתכם, מה עלינו לעשות, כמדינה וכחברה, כדי להעלות את שיעור הישראלים המשתתפים בהליך דמוקרטי חשוב זה?
9. זכות ההצבעה היא מהזכויות הבסיסיות של משטר דמוקרטי. זכות זו מטילה אחריות רבה על כל אחד מאיתנו. מה לדעתכם אתם כבני נוער יכולים לעשות כדי להשפיע על הסובבים אתכם להשתתף בבחירות?

מקורות לעיון ולהעשרה

[ד"ר שלמה פרלה, הצבעת חוץ בעולם הלכה למעשה](#)

[עופר קניג ויוחנן פלסנר, הצבעת אזרחים ישראלים בחו"ל](#)

[המכון למדיניות העם היהודי, הצבעת ישראלים בחו"ל](#)

[כיכר המדינה](#)

[תמיד אזרחות – מט"ח](#)

האתר **פוליטיאטש (Politiwatch)** (<http://www.politiwatch.co.il>) – מאפשר שליחת אמירות של פוליטיקאים לביקרה. האמירות נבדקות ומדורגות לפי רמת אמינותן. האתר מופעל בשיתוף התנועה לאיכות השלטון, המכון הישראלי לדמוקרטיה והתנועות "מתפקדים" ו"עורו".

תנועת מתפקדים (<http://www.mitpakdim.co.il>) – התנועה מבקשת לקדם מעורבות פוליטית של צעירים באמצעות הנגשת מידע על המפלגות המתמודדות לכנסת ה-19, על עקרונות היסוד שלהן, על הבחירות הפנימיות בהן ועל ההתפקדות להן.

80% (<http://www.facebook.com/IL80p>) – קמפיין בפייסבוק של פעיל המקדם יוזמות אזרחיות וחברתיות. מטרת הקמפיין היא להגדיל את אחוזי ההצבעה בבחירות.

שיקולים נגד הצבעה של ישראלים השוהים בחו"ל

1. הזכות לקבוע את גורלה של ישראל צריכה להיות בידי אלה החיים בישראל והנכונים לשאת את מחיר החלטותיהם. מתן אפשרות השפעה והכרעה למי שבחר שלא לחיות בישראל איננה הוגנת כלפי אלו שעתיים וחייהם יושפעו ישירות מההכרעות.
2. הרחבת זכות הבחירה לאזרחים ישראלים בחו"ל תיתן לגיטימציה להגירה מישראל ותטשטש את ההבדל הערכי שבין חיים בישראל לבין חיים בגולה.
3. ההגירה מישראל היא הגירה וולונטרית, פרי החלטתם האישית של המהגרים, לרוב במטרה לשפר את רמת החיים. עליהם לשאת במשמעויות הנובעות מבחירתם זו.
4. הגירה מרחיקה את המהגר ממדינתו. אי אפשר להיות חלק מהמדינה בלי לחיות בה בפועל.
5. הצבעה בחו"ל כרוכה בעלויות גבוהות ובקשיים טכניים ולוגיסטיים, כגון: רישום הזכאים, הבטחת תנאים לבחירות תקינות, ספירת הקולות, משך הזמן לקבלת התוצאות
6. סכנת המדרון החלקלק: שינוי החוק הקיים, גם אם חלקית, עלול ליצור תקדים להרחבה עתידית של הזכאים לבחור.

שיקולים בעד הצבעה של ישראלים הנמצאים בחו"ל

1. זכותו של אזרח להצביע היא אחת מאבני היסוד של ממשל דמוקרטי. אחריותה של המדינה לאפשר לכל אזרח לממש זכות זו, גם אם אינו מתגורר בה דרך קבע.
2. מדינת ישראל מאפשרת לאזרחים עובדי מדינה (דיפלומטים, שליחי הסוכנות, ההסתדרות הציונית, קרן היסוד וקק"ל) להצביע בחו"ל. יש בכך אפליה כלפי אזרחים שנמצאים בחו"ל בשליחות של ארגונים שונים ושל חברות פרטיות או התורמים לישראל בחו"ל בנסיבות אחרות.
3. מתן זכות בחירה יחזק את תחושת השייכות של ישראלים ששוהים בחו"ל ואת מחויבותם למדינה ועשוי לעודד אותם לשקול לחזור לישראל.
4. אם מדינת ישראל תיתן זכות בחירה לישראלים שמתגוררים בחו"ל, יש סיכוי שמקבלי החלטות בישראל יתחשבו יותר בצרכים וברצונות שלהם.
5. קיימת מגמה עולמית ברורה של הרחבת זכויות הצבעה לאזרחי חוץ. מדינות במערב ומרכז אירופה, בנוסף לארצות הברית, לקנדה, לאוסטרליה ולניו זילנד, הרחיבו את זכות ההצבעה לאזרחיהם בחו"ל, ומגמה זו הולכת ומתרחבת.
6. מתן זכות בחירה לישראלים השוהים בחו"ל יגדיל את מספרי הבוחרים היהודים, ובכך יחזק את מדינת ישראל כמדינת העם היהודי.

פעילות רביעית

מי שמצביע - משפיע !?

נכתב על ידי צוות המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים - המזכירות הפדגוגית

רקע כללי

לקראת הבחירות הקרבות מתחדש הדיון אודות אחוז הצבעה או שיעור הצבעה של אזרחי ישראל בבחירות. אחוז ההצבעה/שיעור ההצבעה הוא חלקם היחסי של המצביעים בבחירות בפועל, מתוך כלל האוכלוסייה הכשירה להצביע מבחינת החוק. אחוז ההצבעה עלה במשך שנים רבות בעולם כולו, אך מאז שנות ה-60 יש נטייה לירידה באחוז ההצבעה, ברוב הדמוקרטיות המבוססות.

אחוז הצבעה נמוך נחשב לרוב לבלתי רצוי ולעיתים קרובות מתנהל ויכוח באשר לגורמים המשפיעים עליו ודרכים בהן ניתן להעלותו. ממחקרים שנערכו בנושא עולה כי המומחים חלוקים ביניהם באשר לסיבה לירידה באחוזי ההצבעה. הסיבה לכך מיוחסת למגוון של גורמים כלכליים, דמוגרפיים, תרבותיים, טכנולוגיים ומוסדיים.

במדינות שונות ישנם דפוסי הצבעה שונים. בארצות הברית מצביעים בקושי חצי מן הקולות הכשירים, אך באוסטרליה, שבה ישנה חובת הצבעה, ובמלטה מצביעים תשעים וחמישה אחוזים מכלל הבוחרים הכשירים. בישראל ישנה מגמה רבת שנים של ירידה באחוז ההצבעה, ששיאה הגיעה אחוז הנמוך ביותר היה בבחירות לכנסת השש עשרה, שבהן הצביעו מבין הכשירים להצביע 60.42% בלבד. מטרת מערך זה הינה לקיים דיון בחשיבות ההצבעה בבחירות, השפעת דפוסי ההצבעה של אזרחים בבחירות על הדמוקרטיה, הכרת את המציאות במדינות שונות בעולם והבנת האמצעים השונים היכולים לסייע להעלאת היקף ההשתתפות של אזרחים בתהליך הבחירות.

אוכלוסיית היעד

תלמידי חט"ב וחט"ע

משך זמן הפעילות

2 שעורים

מטרות

התלמידים ידונו במושגים: השתתפות פוליטית אזרחית, הצבעה, חובה אזרחית ובינו את חשיבותם של מושגים אלו לקיומה של חברה דמוקרטית.

התלמידים יזהו מקרים ממדינות אחרות לגבי השתתפות פוליטית אזרחית ביום הבחירות.

התלמידים יעמדו על תרומתה ההשתתפות פוליטית אזרחית ביום הבחירות לחברה הדמוקרטית.

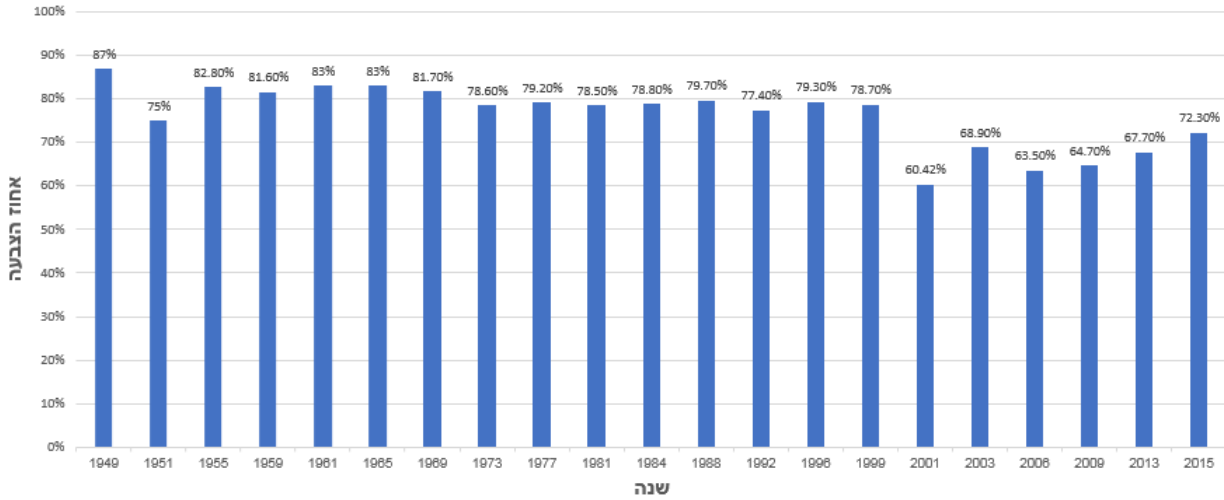
התלמידים יבינו את היתרונות והחסרונות הקיימים בקיום חובת הצבעה במדינות הדמוקרטיות השונות.

התלמידים יעלו דוגמאות ודרכים הגברת המודעות לחשיבות ההשתתפות הפוליטית האזרחית ביום הבחירות.

טבלת נתונים מספר 1: אחוז המצביעים בבחירות לכנסת 1949-2015

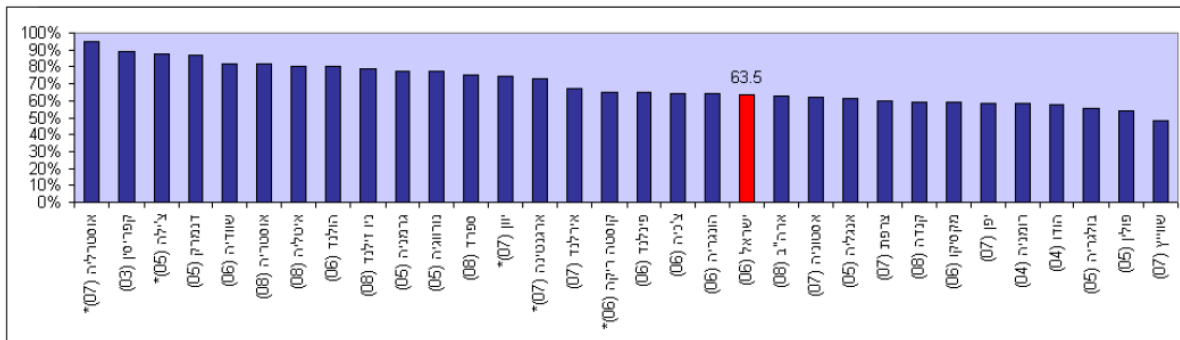
אחוז השתתפות בבחירות לכנסת

טבלת נתונים מספר 2: שיעורי ההצבעה בדמוקרטיה שונות בתחילת שנות האלפיים

תרשים 2

שיעורי ההצבעה במדינות העולם בשנות האלפיים

* מדינה שיש בה חובת הצבעה על פי חוק, ברמות שונות של אכיפה.

שלב א - מליאה

ניתוח נתוני הצבעה בישראל ובעולם - שאלות כלליות לדיון:

עיינו בשיעורי ההצבעה בבחירות לכנסת המופיעים בטבלת מספר 1:

מה המגמה הבאה לידי ביטוי לאורך השנים?

מה קורה בסביבתכם הקרובה? האם זה משקף את מה שקורה במדינה?

האם מי שמצביע באמת משפיע?

עיינו בשיעורי ההצבעה בדמוקרטיה שונות בתחילת שנות האלפיים בטבלת מספר 2:

מה ממצאים העולים לגבי אחוז ההצבעה בישראל לעומת מדינות אחרות?

מה עשויים להיות ההסברים לפער בין מדינות בהן יש השתתפות הצבעה בשיעורים גבוהים (מעל 90%)

לעומת מדינות שבהן אחוז ההצבעה נמוך?

האם שלטון העם וריבונות העם אכן מתקיימים כאשר אחוז ההצבעה נמוך מ-50%?

מה עשויים להיות האמצעים שמדינות דמוקרטיות יכולות להפעיל במטרה להגביר את ההשתתפות

הפוליטית של האזרחים במדינות?

שלב ב – הכרות עם מקרי בוחן של מדינות בהן קיימת חובת הצבעה:

נקרין על גבי מסך/נחלק לתלמידים את הקטע הבא הלקוח מתוך כתבה שפורסמה באתר אינטרנט חדשותי YNET ובה פירוט דרכי ההתמודדות של מדינות עם הירידה המתמשכת באחוז המצביעים של האזרחים בבחירות:

במאבק להחזרת אמון הבוחרים, אין פתרון קסם, וכל מדינה פועלת לפי ראות עיניה. גישה אחת היא הפיכת מערכת בחירות לנגישה יותר, ידידותית יותר לבוחר. הרבה מדינות, כמו בריטניה, פינלנד, דנמרק וארה"ב אימצו לאחרונה הצבעה דרך הדואר. המדינה אסטוניה לקחה את זה רחוק ובבחירות 2007 אפשרה הצבעה באמצעות האינטרנט. זה לא כל כך עבד להם ופחות משני אחוזים השתמשו באפשרות הזו. יש גם הרבה מדינות שמאפשרות לאזרחיה הנמצאים מחוץ למדינה להצביע. בישראל רק מספר מאוד מצומצם של אזרחים רשאים להצביע מחוץ לגבולות המדינה: בעיקר שגרירים ושליחים רשמיים מטעם המדינה. במדינות כגון: ארה"ב, אוסטרליה וצרפת רשאים אזרחים המתגוררים מחוץ למדינותיהם להצביע. גישה שנייה, קצת פחות ידידותית לבוחר, היא חובת הצבעה. זאת דרך הנהוגה בכ-30 מדינות בעולם, בהן: קפריסין, בלגיה, אוסטרליה, לוקסמבורג, איטליה, טורקיה ומדינות רבות באמריקה הלטינית. האפקטיביות של הגישה משתנה כמובן בהתאם לרמת האכיפה. מדינות שכן מקפידות על האכיפה זוכות לשיעור הצבעה הגבוה בעולם. באוסטרליה, שבה אזרח שלא מצביע זוכה לקנס על סך 80 שקלים, נרשמו 94.8 אחוזי הצבעה בבחירות ב-2007. לאורך ההיסטוריה שלה מעולם לא נרשמו פחות מ-90% אחוזי הצבעה. בברזיל, שבה נרשמו בבחירות האחרונות 83.3 אחוזים הצבעה, קבוע בחוק כי אזרח שלא מצביע בשלוש מערכות בחירות - נמחק אוטומטית מרשימת הבוחרים.

מעובד מתוך כתבה: "המלחמה באדישות: האם להכריח הצבעה בחוק" 1.2.09 מתוך אתר אינטרנט חדשותי YNET

בסיום קריאת הנתונים מתוך הכתבה נעלה לדיון את השאלות הבאות:

מה הניע את המדינות אשר קבעו חובת הצבעה במדינותיהם?

מה המחיר הדמוקרטי של מימוש חובת הצבעה?

האם קיומה של חובת הצבעה יעלה תמיד את שיעור ההצבעה? במה הדבר תלוי?

האם יש דרכים חלופיות לעודד את האזרחים להצביע למעט חובת הצבעה?

שלב ג – התמודדות יישומית עם היתרונות והחסרונות של חובת הצבעה

קיימים טיעונים רבים בעד ונגד קיום חובת הצבעה. על מנת לעודד את התלמידים להתנסות בדיון באופן חווייתי, אפשר לקיים דיון בנושא. את הדיון ניתן לקיים כבעד/נגד או כדיבייט. בהתאם לרמת התלמידים ניתן לשקול האם לצייד את התלמידים מראש בטיעונים בעד ונגד.

להלן האופן שבו מוצע לקיים את הדיבייט בכיתה בסוגיית קיום חובת הצבעה בבחירות:

המורה בוחר שנים-שישה מתנדבים (הערה: כדיבייט אמיתי יש שישה משתתפים. שלושה נציגי הממשלה: ראש הממשלה, סגן ראש הממשלה ומצליף ושלושה נציגי אופוזיציה: ראש האופוזיציה, סגן ראש האופוזיציה ומצליף).

המורה מציג בפני התלמידים את הדילמה שעליה יקיימו ויכוח

המורה מקיים הגרלה של התפקידים: תלמיד התומך בקיום חובת הצבעה ביום הבחירות על פי חוק ותלמיד אחד המתנגד לכך.

התלמידים מכינים במשך מספר דקות טיעונים המחזקים את הצד שלהם.

התלמיד מצד הממשלה (ראש הממשלה) מציג בפני הקהל את הטענות המרכזי לתמיכתו בנושא במשך 2 דקות.

בתום שתי הדקות על התלמיד מטעם האופוזיציה (ראש האופוזיציה) להתייחס/להפריך את טענות היריב ולהציג את הטענות המרכזי של המתנגדים במשך שתי דקות. בתום נאום האופוזיציה, על ראש הממשלה להפריך את טענות האופוזיציה במשך 30 שניות

טיעונים בעד ונגד חובת ההצבעה [מתוך אתר הכנסת מרכז מחקר ומידע](#)

טיעונים בעד

חובת ההצבעה נגזרת מתפיסת הדמוקרטיה כ"שלטון העם". אם העם הוא השליט, הרי אחריותו הבסיסית של כל אזרח היא להשתתף בבחירת נציגיו. השתתפות פוליטית בכלל והשתתפות בבחירות בפרט הן ערכים חינוכיים-דמוקרטיים מהמעלה הראשונה, והן תורמות לקיומו של דיון ציבורי בנושאים שעל סדר-היום. חובת הצבעה תביא לעלייה בשיעור ההשתתפות בבחירות. שיעור הצבעה גבוה בבחירות יגביר את הלגיטימציה של הנבחרים. חובת הצבעה תעלה את שיעור ההשתתפות באופן שווה, ללא הטיה מעמדית, ובכך תחזק את האידאולוגיה הדמוקרטית של שוויץ. חובת הצבעה תסייע למפלגות לחסוך כסף ומשאבים אחרים המושקעים בשכנוע בעלי זכות הצבעה לממש את זכותם ולבחור. אי-השתתפות מוחלטת בבחירות עשויה להתפרש בכל מיני דרכים, ובין השאר אדישות, אולם הימנעות מהצבעה באמצעות פתק הצבעה ריק יש בה משום העברת מסר פוליטי.

טיעונים נגד

חובת הצבעה הוא הפרה של זכויות אזרחיות: חובת הצבעה אינה מתיישבת עם עקרון החופש, שהוא עקרון יסוד בדמוקרטיה. זכות האזרחים שלא לבחור שוות ערך לזכותם לבחור. כפיית הצבעה תפגע ביחסם של האזרחים לחינוך הפוליטי-דמוקרטי, מאחר שהם עשויים להגיב בהתנגדות למקור הכפייה. מידת הלגיטימציה של השלטון הנבחר לא תעלה עקב שיעור השתתפות גבוה, שכן ההשתתפות מנוגדת לעתים לרצון הציבור. חובת ההצבעה תשחרר את המפלגות מכל אחריות לניהול מסע בחירות לעידוד מצביעים להשתתף בבחירות. שיעור פתקי ההצבעה הריקים והלא-כשירים במדינות שבהן חלה חובת הצבעה הוא גבוה. חובת ההצבעה עלולה להביא להצבעה מקרית או סתמית כדי לצאת ידי חובה או להצבעת מחאה קיצונית, ובכך להביא לכך שתוצאות הבחירות אינן משקפות את עמדות הציבור. מדינות שהיכולת הכלכלית שלהן מוגבלת אינן יכולות להצדיק את השקעת המשאבים הכספיים והאנושיים הדרושים לקיום החובה ולאכיפתה.

שלב ד – הכרות עם כלים נוספים המעודדים השתתפות בהצבעה

בצד הכלי של חובת הצבעה ישנם כלים נוספים בהם ניתן לעשות שימוש במטרה לעודד את האזרחים להצביע. זהו המקום לשאול את השאלה מדוע עד כה נמנעו במדינת ישראל לממש את חובת ההצבעה. אחד הכלים המרכזיים הוא שימוש בקמפיין הסברתי – תודעתי.

לדוגמא כחלק מהרצון לעורר מודעות רבה יותר לחשיבות ההצבעה לכנסת נחשפנו בבחירות הקודמות לקמפיין אינטרנטי תחת הכותרת: "גיבור, עוף להצביע". מטרת הקמפיין לעודד את אותם אנשים שאינם טורחים להצביע. הקמפיין מציג בצורה אירונית את הפער בין "גיבור" לאדם שנשאר בכורסה בבית ביום הבחירות ואינו מממש את זכותו הדמוקרטית.

דוגמא נוספת היא קמפיין "משטרת הקיטורים" שהופץ ביוזמת משרד הפנים במטרה לעודד ולהעלות את אחוז ההצבעה של אזרחי ישראל

ניתן להציג לתלמידים את הכרזה והסרטון ולקיים דיון בסוגיות הבאות:
מה מטרת הכרזה/הסרטון?

האם הכרזה/סרטון באמת מעודדים אנשים להצביע?

מה היתרון של כלים אלה לעומת חובת ההצבעה?

האם אתם יכולים לחשוב על אמצעים נוספים שבעזרתם ניתן לעודד ולהגביר את ההצבעה בבחירות?

ניתן להציע לתלמידים להכין כרזה שתעודד אזרחים להצביע.

שלב ה – דיון, מסקנות והצעות

חשוב לסכם את הדיון הן בנוגע למנגנון של חובת ההצבעה והן לגבי האמצעים החלופיים שיש על מנת לעודד ולהגביר את היקף ההשתתפות של אזרחים בבחירות דמוקרטיות.

יש מקום לעודד את התלמידים להביע את דעתם בסוגיות הללו ולהדגיש כי אין שיטה אולטימטיבית להגדלת שיעור ההצבעה ואחוז ההצבעה בבחירות.

יש לזכור כי המטרה לחשוף תלמידים למודלים שונים ולחשיבות הכללית של השתתפות אזרחים בתהליך הדמוקרטי של הבחירות.

רצוי לברר עם התלמידים האם הם מתכוונים לממש את זכותם להצביע (בין אם הם זכאים לבחור בפעם הראשונה או בעתיד).

ניתן לברר עם התלמידים סוגיה זו באמצעות השאלות המכוונות הבאות:

האם אתם מתכוונים להצביע בבחירות הקרובות?

מה מדרבן אתכם להצביע ומה לא?

מה קורה בסביבה הקרובה לכם? האם לדעתכם זה משקף את המציאות בכלל המדינה?

בעבר עלתה יוזמה לאפשר את זכות ההצבעה לכנסת לאזרחים מגיל 17 (כפי שנהוג בבחירות לרשויות המקומיות) ולא מגיל 18 כפי שנהוג כיום. האם לדעתכם יש מקום ליוזמה זו? האם היא תגביר את מידת המעורבות של בני נוער בבחירות?

פעילות חמישית

כנסת ישראל- נעים להכיר

נכתב על ידי צוות המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים- המזכירות הפדגוגית

רציונל

ט"ו בשבט תשע"פ – יום ההולדת ה- 71 של הכנסת חל השנה ב 10/02/2020 . מועד זה מהווה הזדמנות טובה לדבר על המוסד העומד בראש הדמוקרטיה הישראלית. באמצעי התקשורת אנחנו נחשפים לעיתים קרובות למאבקים , התכתשויות ועימותים בין חברי כנסת שאינם מכבדים את הכנסת ואת חבריה. כל אלו יוצרים התנגדות וזלזול כלפי הכנסת ולפעמים מעוררים אמירות כמו "אין למי להצביע" או "כולם מושחתים". במערך זה בחרנו להעלות את קרנה של הכנסת ולהציג את העבודה הפרלמנטרית החשובה והרצינית שנעשית הרחק מעיני המצלמות. במערך פעילות לשעתיים עד שלוש המהוות פתיחה לעיסוק מובנה לקראת הבחירות לכנסת במהלך אדר ועד כשלושה שבועות לפני הבחירות, בהתאמה לחוזר מנכ"ל. אוכלוסיית היעד : תלמידי חטיבת הביניים וחטיבה עליונה משך זמן הפעילות : 2-3 שעות

שעור פתיחה : הכירו את הכנסת

צפו [בסרטון](#) המציג את הכנסת ועבודתה (10 ד') שהופק ע"י משרד הפרסום הממשלתי להכנת המבקרים בכנסת. בסיום הצפייה כל תלמיד יענה במחברת על ארבע שאלות :

1. רשמו שלושה חלקים שיש בבית וקבעו איזה מהם הכי מצא חן בעיניכם.
2. רשמו לפחות שלושה שמות של אנשים שראיתם בסרט.
3. ציינו אירוע מסוים שאתם זוכרים שראיתם בסרט.
4. איזו תחושה יש לכם על הכנסת בעקבות הסרטון.

הערה למורה : יש אפשרות לבצע משימה זו בקבוצות. אפשר לתת את השאלות (1,2) למילוי תוך צפייה ואת השאלות (3,4) לאחריה.

המורה יאסוף על הלוח את התשובות לשאלות 1-3 כדי לראות מה הרשים את הכיתה וייתחם לדמיון ולשונות בדברים שהרשימו את התלמידים בצפייה בסרטון. על שאלת התחושות ביחס לכנסת מומלץ לקיים דיון פתוח שיעזור להבין את המורכבות בין היחס למוסד ואנשיו בתקשורת יומיומית לבין התפקיד והמקום שלו כפי שמוצגים בסרטון.

שעור שני- כנסת ממחושבת- שיטוט ולמידה באתרי האינטרנט על הכנסת

הערה : שיעור זה יתקיים בחדר מחשבים כעבודה בזוגות

משימה ראשונה :

היכנסו אל [אתר הכנסת](#) ובצעו את המשימות הבאות :

היכנסו לדף הבית ובחרו תחום אחד בסרגל האיקונים (מצד שמאל) ובדקו מה מוצג שם. נמקו מדוע בחרתם בתחום זה ומדוע לדעתכם זהו מידע חשוב לציבור.

היכנסו לסרגל העליון - לחברי הכנסת ← חברי הכנסת ה-21 ← לנוכחות חברי כנסת

ראו כמה חברי כנסת נמצאים עכשיו במשכן. הסבירו מדוע חשוב לפרסם מידע זה "בזמן אמת".

חזרו לדף הבית והיכנסו לחלונת היום בכנסת (בדקו מה קורה היום)

הציגו אירוע אחד המתקיים היום בבנין המשכן. האם הכנסת פועלת גם בתקופת פגרת הבחירות וכיצד.

חזרו לדף הבית והיכנסו לחלונת מרכז המבקרים.

בדקו למי מיועדים הסיורים בכנסת, חשבו והסבירו : מדוע נבנו הסיורים לקהלים אלו ?

משימה שנייה :

היכנסו לאתר "[כנסת פתוחה](https://oknesset.org)"

1. חפשו בדף הבית ורשמו בשפתכם "מהי כנסת פתוחה", ומהי מטרתה.
2. עיינו בחלונת "מה אפשר לעשות באתר" ורשמו מהם חמשת הדברים שאפשר לעשות באתר. הסבירו : מדוע הם חשובים ?
3. עקבו אחרי פס "הידעת" ובחרו פריט מידע אחד שהצחק אתכם. במה ומדוע?
4. היכנסו בסרגל העליון ל"חכי"ם וסיעות" (בדף זה רואים את תמונות כל החכי"ם לפי סיעות בחלוקה לקואליציה ואופוזיציה).

הערה למורה : זו הזדמנות להסביר בקצרה את המושגים הבאים :

סיעה- הנציגות של כל אחת מהמפלגות בכנסת.

קואליציה – המפלגות התומכות בהרכבת הממשלה ומשתתפות בה.

אופוזיציה – המפלגות שאינן תומכות בממשלה.

הסבירו : האם הדף מבטא את הכנסת שלפני ההחלטה על הקדמת הבחירות או לאחריה?

בדף ה"חכי"ם והסיעות" היכנסו למחפשים השוואות- סיעות.

- א. השוו את מספר הסיעות בקואליציה לעומת האופוזיציה. (קואליציה _____ אופוזיציה _____)
- ב. השוו את מספר הצעות החוק שהוצעו ע"י סיעות הקואליציה ביחס למספר הצעות שהוצעו ע"י סיעות האופוזיציה. (קואליציה _____ אופוזיציה _____)
- ג. השוו את מספר הצעות החוק שאושרו סופית שהוצעו ע"י סיעות הקואליציה ביחס למספר הצעות שהוצעו ע"י סיעות האופוזיציה (קואליציה _____ אופוזיציה _____)
- ד. הסבירו מה אפשר ללמוד מנתונים אלו. האם אלו הנתונים שציפיתם לראות ?

- בדף ה"חכ"י"ם והסיעות" היכנסו למחפשים השוואות- ח"כים.
- א. בדקו וכתבו מי חבר הכנסת שהציע הכי הרבה הצעות חוק, וכמה הצעות הציע.
- ב. בתחתית אותו דף בדקו מי היה השיאן בעבר
- ג. בדקו וכתבו מי חבר הכנסת שנמצא בכנסת הכי הרבה שעות שבועיות, וכמה.
- ד. בתחתית אותו דף בדקו מי היה השיאן בעבר
- ה. בדקו וכתבו מי הם ששת החכ"י"ם שנמצאים הכי הרבה זמן בועדות הכנסת והאם הם מהקואליציה או מהאופוזיציה. בתחתית אותו דף בדקו מי היה השיאן בעבר

האם אלו הנתונים שציפיתם לראות?

הסבירו האם המעקב באתר חידש לכם את ידיעותיכם ומחשבותיכם על פעילות חברי הכנסת? סיכום הפעילות: מומלץ לסכם את הפעילות בשיחה פתוחה על חווית הלמידה. לברר עם התלמידים מה התחדש להם ומה הם חושבים היום אחרת על הכנסת ועבודתה.

פעילות שיטית

מדינת ישראל 2048 - תתארו לכם

נכתב על ידי צוות המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים - המזכירות הפדגוגית

הקדמה

ביום שני, 2 במרץ 2020, ו' באדר ה'תש"ף יצביעו אזרחי המדינה לכנסת ה-23 של מדינת ישראל. כל אזרח ישראלי, שהוא גם תושב ישראל והוא בן שמונה-עשרה שנים ומעלה ביום הבחירות לכנסת, ורשום בפנקס הבוחרים - זכאי להצביע לכנסת.

אוכלוסיית היעד

תלמידי חטיבת ביניים וחטיבה עליונה

משך זמן הפעילות

כ- 2 שיעורים

מטרות מערך השיעור

הגברת המעורבות של התלמידים בישראל בתהליכים דמוקרטיים (בדגש על מערכת בחירות כמממשת תפיסות עולם)
קיום התנסות אזרחית של תלמידים בקבלת החלטות וניהול מדינה בתחומים מגוונים.

מידע כללי

סעיף 4 לחוק-יסוד: הכנסת קובע כי הכנסת תבחר בבחירות שיהיו:
כלליות: לכל אזרחי המדינה בני 18 ומעלה הזכות להשתתף בהן;
ארציות: לצורך חישוב תוצאות הבחירות נחשבת הארץ כולה לאזור בחירות אחד.
ישירות: הנבחרים נקבעים באופן ישיר לפי תוצאות ההצבעה (שלא כבשיטה העקיפה, שבה בוחרים האזרחים בגוף בוחר, שהוא מצדו בוחר בנושאי התפקיד, כמו בבחירת נשיא ארצות-הברית).
שוות: לכל בוחר קול אחד. כל הבוחרים שווים במידת כוחם להשפיע בבחירות;
חשאיות: ההצבעה היא אישית וסודית; איש מלבד הבוחר אינו יכול לדעת כיצד הצביע; האמצעים להבטחת חשאיות ההצבעה הם:
א. פרגוד (תא הצבעה) המסתיר את הבוחר מעין הזולת בעת שהוא מניח את הפתק במעטפה.
ב. מעטפת הצבעה היא אטומה כך שאי אפשר לראות את הפתק המונח בתוכה, ולא מצוין עליה דבר המעיד על זהותו של הבוחר.
יחסיות: מספר המושבים בכנסת מוקצה לכל מפלגה באופן יחסי לשיעור המצביעים לה מבין קולות הבוחרים.

[עוד על כללי המשחק הדמוקרטי בישראל](#)

מהות המשימה

התלמידים יתבקשו לדמיין לעצמם שהם פוליטיקאים נמרצים בתחילת דרכם המבקשים להיבחר לכנסת במסגרת מפלגות. לשם כך, עליהם להתכנס ולקבל החלטות בנוגע לניהול המדינה לשנים הבאות. קביעת המצע הפוליטי בצורה הגיונית ופרגמטית תסייע להם להיבחר על ידי הציבור.

הוראות למורה בכיתה

1) על המורה לחלק את הכיתה לקבוצות בנות 3-5 תלמידים. בראש כל קבוצה יש למנות תלמיד אחראי קבוצה ותלמיד אשר יכתוב את החלטות הקבוצה (הקבוצה מייצגת מפלגה).

2) כל קבוצה תקבל תחום אחריות במדינה, אותו היא אמורה לקדם מעשית לקראת שנת 2048. ניתן להשמיע את שירו של [שלמה ארצי "תתארו לכם"](#) כהקדמה לפעילות

דוגמאות לתחומי אחריות:

תחום כלכלי- חברתי. תחום מדיני- בטחוני, תחום יחסי דת ומדינה. תחום יחסי רוב ומיעוטים. תחום שמירת שלטון החוק, תחום מערכת החינוך, תחום רווחה וסעד, תחום תיירות, תחום איכות סביבה. אפשרות אחרת- במקום תחומי אחריות יתבקשו התלמידים לקחת מספר סוגיות שנויות במחלוקת וסביבן יגבשו את חזונם לשנת 2048

3) על כל קבוצה לקיים דיון פנימי בנושא ולהציע 3-5 החלטות אופרטיביות (מעשיות) לקידום התחום במדינת ישראל לקראת שנת 2048. לצורך זה יתבקשו התלמידים לחפש מקורות (חומרים/מאמרים) התומכים בכיוונים שונים של קידום תחום זה.

הערה

ניתן לצרף להשתמש במכשירי הסמרטפונים על מנת לחפש חומרים בנושא. רצוי לקיים דיון קבוצתי רק לאחר שכל תלמיד בקבוצה חיפש חומרים ומאמרים בנושא וגיבש לעצמו דעה בנושא.

4) על הקבוצה לכתוב את החלטות הקבוצה על גבי בריסטול. (חצי גיליון) בכתב ברור. בראש הבריסטול יש לכתוב את תחום האחריות של הקבוצה.

5) כל ראש קבוצה יציג את ההחלטות אשר התקבלו בכיתה לפני כל הכיתה ויצמיד את הבריסטול ללוח. במהלך הצגת ההחלטות ניתן לצרף להצגתם ליתר התלמידים בכיתה לשאול שאלות או להעיר הערות להחלטות שהתקבלו בקבוצות אחרות.

6) לאחר שכל הקבוצות הציגו את החלטותיהן יתבקש כל אחד מתלמידי הכיתה לבחור בצורה אישית וחשאית שלוש החלטות שונות מכל התחומים שנכתבו על כל הבריסטולים. את הבחירות שלו יכתוב התלמיד על פתק ויגיש למורה.

7) איסוף מידע- המורה יסמן ב-x את בחירות התלמידים על הבריסטולים שתלויים על הלוח. בסוף הקראת בחירות כל התלמידים תתקבל תמונה מספרית ברורה של שלושת הסעיפים אותם העדיפו התלמידים לקדם מכל תחומי האחריות שהוצגו. המורה יסמן את שלושת הסעיפים הנבחרים.

שאלות לדיון כיתתי

מהן המסקנות שאתם (התלמידים) יכולים להסיק מתהליכי קבלת החלטות בניהול מדינה?
כיצד התנהל הדיון בקבוצה ובכיתה (בסובלנות? אלימות מילולית? בהכרעת רוב?)
האם נהניתם מהתהליך?
כיצד ניתן לממש את תפיסות העולם שהצגתם בקבוצות במדינה דמוקרטית? (המורה יחדד את חשיבות הקמת המפלגות שונות (פלורליזם) וקיום מערכת בחירות לצורך קידום תפיסות העולם)
מהן הבעיות/סכנות שעולות כאשר הציבור מגלה אדישות ואיננו משתתף בתהליך הבחירות?
כיצד ניתן לעודד את הציבור להשתתף בצורה רחבה יותר במערכת הבחירות?
האם ראוי לשנות את החוק בישראל ולאפשר לבני נוער בגיל 17 להצביע בבחירות?
האם נכון/ראוי שממשלת ישראל תטיל קנס כספי או עונשים אחרים על אזרחים שלא מעורבים במערכת הבחירות כפי נהוג בחלק ממדינות העולם?
ניתן לקיים דיון על הסיבות שהובילו את הקבוצה לבחור בנושאים בהם בחרו להתמקד או לחילופין- מה הניע תלמידים לבחור בנושא זה או אחר ולרשום אותו במסגרת שלושת הסעיפים שכתבו?
הערה: ניתן לכתוב על הלוח את תשובות התלמידים לשאלה (יתרונות וחסרונות של הטלת סנקציות)

הצעה למשימת בית

המורה מבקש מהתלמידים לקיים שיחה בנושא "מעורבות האזרחים בתהליך בחירות" עם המשפחה בבית והחברים ולהגיש לו לשיעור הבא בכתב חיבור על הנושא אשר כולל גם התייחסות להתנסות שעבר בכיתה וגם לתגובות שנתקל בהם בנושא מחוץ לגבולות בית הספר.
הערה: לאחר הגשת המשימה ניתן/רצוי לקיים דיון נוסף עם התלמידים בכיתה על ההתנסויות שהם עברו מחוץ לכתלי בית הספר.

ביבליוגרפיה

[בחירות לכנסת- ויקיפדיה](#)
[בחירות ומפלגות, המכון הישראלי לדמוקרטיה](#)
[שיטת הבחירות בישראל, אתר הכנסת](#)
[סרטון הסברה בערבית לבחירות לכנסת ישראל](#)